

Бандура Т. Й.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української та зарубіжної літератур
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
<https://orcid.org/0000-0001-9999-0523>

НАРАТИВНА ФУНКЦІЙНІСТЬ ЛІТЕРАТУРНОГО ПОРТРЕТУ В ПОВІСТІ І. ФРАНКА «ЗАХАР БЕРКУТ»

Анотація. У статті досліджується літературний портрет та його наративна функційність у повісті І. Франка «Захар Беркут». Зазначається, що літературний портрет у художньому творі, крім вже визначеної літературно-критичною думкою ролі виразника характеру й внутрішнього світу героя, є ще й одним із індивідуально-авторських засобів ампліфікації художнього наративу. Водночас портретний опис виявляє певний ракурс митецької оцінки й формує концепт авторської інтенції, у такий спосіб організовуючи портрет як елемент оповідної структури. Також це форма оповідного опису, що фокусується на персонажеві, його зовнішніх характеристиках, поведінці, мові, психо-емоційному станові, реакції на довкілля та своєрідності його сприйняття. Акцентується увага на тому, що в історичній повісті «Захар Беркут» І. Франко майстерно індивідуалізує портрети героїв, особливо романтизуючи їх, а іноді ідеалізуючи засобом гіперболізації, що впливає на оповідну організацію повісті, розширюючи потенціал портрету як позасюжетного елементу архітекτονіки твору.

Визначено, що романтичний характер портретів персонажів повісті виявляється в певних поетикальних аспектах: ідеалізації позитивних героїв, контрастності зображення негативних персонажів, портретній символічності (портретні деталі набувають символічного значення), емоційності відтворення (описи апелюють до почуттів читача, викликаючи співчуття до героїв і огиду до ворогів) та наративної функційності (портретні описи виконують низку важливих наративних функцій, які забезпечують цілісність художнього світу твору та ефективність його ідейного впливу). Стверджується, що портрети героїв слугують важливими композиційними й наративними маркерами, вони концентруються в ключових вузлах наративу: представлення героїв, актуалізація певних вчинків персонажів, підсилення пафосу твору. Портретні описи також дотичні до створення ритму оповіді, вклинюючись певними портретними замальовками в найбільш динамічний момент сюжету й сприяючи мобільності нарації.

Доведено, що в повісті «Захар Беркут» літературний портрет виконує комплекс художніх функцій, що забезпечують і конструктивну роль в організації наративу: характерологічну (розкриття внутрішнього світу персонажа через зовнішні ознаки); сюжетотвірну (підготовка конфліктів, мотивація вчинків); ідеологічну (творення національного героїчного міфу); емоційно-оцінну (формування читацького ставлення до персонажів); символічну (надання портретним деталям символічного значення); композиційну (організація структури твору); жанротвірну (маркування романтичної специфіки твору). Ці функції діють не ізольовано, а у взаємозв'язку, створюючи цілісну наративну систему, в якій портрет є одним із ключових

механізмів творення художнього світу та реалізації авторського задуму.

Ключові слова: літературний портрет, наратив, романтизм, функційність, портретна деталь.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Творчість Івана Франка ніколи не втратить своєї актуальності як об'єкт літературознавчої рецепції, і на сьогодні франкознавство не втрачає своєї пріоритетної позиції в українській філологічній думці. Актуальність вивчення спадщини Каменярка засобом нових герменевтичних прийомів зумовлена низкою чинників, зокрема, Франковий геній засвідчив унікальний художній синтез романтичних, реалістичних і модерністських тенденцій, що, безперечно, випереджав свою епоху й до сьогодні залишається високохудожнім зразком для світової літератури. Водночас у добу відстоювання української ідентичності твори І. Франка набувають особливого значення як взірці патріотичної свідомості та національної гідності, що, безумовно, задовольняє найважливіше завдання літератури – виховувати й удосконалювати людину. До того ж багатогранність й різножанровість доробку митця має сприятливий потенціал для дослідження його крізь призму нових методологічних підходів, зокрема наратології, що активно розвивається в сучасному літературознавстві.

Повість «Захар Беркут» (1883) посідає особливе місце в прозовій спадщині письменника як твір, що поєднує історичну достовірність із романтичною поетикою. Вона є художнім втіленням ідеї про силу народного духу, здатного протистояти зовнішній агресії. Попри те, що повість неодноразово ставала предметом літературознавчих студій, наративні механізми, оповідні чинники й фактори, зокрема функційність літературного портрету як елементу нарації досі залишаються недостатньо дослідженими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблема літературного портрету як наративного елемента перебуває на перетині кількох дослідницьких напрямів: теорії наратології, поетики романтизму та франкознавчих студій. Так, прозу І. Франка у світлі наратології вивчали сучасні літературознавці: М. Легкий, М. Гірняк, М. Ткачук та ін. Зокрема, М. Легкий у монографії «Проза Івана Франка: поетика, естетика, рецепція в критиці» (2021) простежує еволюцію прози від романтизму до модернізму, акцентуючи увагу також на наративних стратегіях у низці творів. Своєю чергою М. Гірняк у статті «Інтелектуальний код художньої прози І. Франка» (2023) аналізує

національно-ідеологічну, філософську проблематику як основу наративної інтелектуалізації романів та оповідань автора. У монографії «Наративні моделі українського письменства» М. Ткачук системно аналізує еволюцію та структуру наративних парадигм в українській літературі, досліджує оповідні виміри творів, специфіку наративних моделей, їхні функційні та структурні особливості, а також вплив на інтерпретацію художніх текстів.

Літературний портрет як наративний чинник і фактор розглядали у своїх дослідженнях Т. Кушнірова («Наративні стратегії у романних формах кінця ХХ – початку ХХІ століття», 2018) і Ю. Резніченко («Наративні моделі української повісті 2010-х років», 2022). Ці дослідниці згадують портрет як один із можливих інструментів наративної структури тексту, виділяючи його описову, експресивну та ідеологічну функції. Тож сучасний фокус наративної функційності портретних описів саме в історичній повісті Івана Франка «Захар Беркут» досі не був предметом спеціального системного аналізу, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Формування мети статті. Метою нашої статті є дослідження літературного портрету в історичній повісті І. Франка «Захар Беркут» та визначення функційності портретних описів у наративній організації тексту.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Літературний портрет у художньому творі, крім вже визначеної літературно-критичною думкою ролі виразника характеру й внутрішнього світу героя, на нашу думку, є ще й одним із індивідуально-авторських засобів ампліфікації художнього наративу. Портретний опис, безпосередньо, виявляє певний ракурс митецької оцінки й формує концепт авторської інтенції, у такий спосіб організовуючи портрет як елемент оповідної структури. Водночас це форма оповідного опису, що фокусується на персонажеві, його зовнішніх характеристиках, поведінці, мові, психо-емоційному станові, реакції на довкілля та своєрідності його сприйняття.

В історичній повісті «Захар Беркут» І. Франко майстерно індивідуалізує портрети героїв, особливо романтизуючи їх, а іноді ідеалізуючи засобом гіперболізації.

В експозиції повісті спостерігаємо введення в оповідь в романтичному дусі: мудра бабуся розповідає дітям про тухольську минушину, таким чином моделюється лінійно-ретроспективний ракурс нарації. Подібну модель осмислює Ю. Резніченко: «...в субмоделі з інтимізованим спогадом неприховано суб'єктивний наратор повсякчас сфокусований на чіткій реконструкції вражень» [1, с. 33]. Гетеродієгетичний оповідач у такий спосіб романтизує наратив, надаючи своїй історії рис монументалізму.

В історичній оповіді літературне портретування часто набирає рис гіперболізованої героїчності й величі. Так, вже на початку повісті автор збагачує оповідь деталізованим описом зовнішності тухольського боярина Тугара Вовка та його доньки Мирослави кризь призму їх спроможності до полювання на «грубого звіра»: «Те тільки диво, що Тугарова донька Мирослава, не покидаючись батька, посміла також вирушити разом з гістьми на лови. Тухольські громадяни, видячи її, яка їхала на лови посеред гостей, гордо, сміло, мов стрімка тополя серед коренастих дубів, з уподобою поводили за нею очима...» [2, с. 9]. У романтичному дусі інтерпретовано зовнішність геро-

їні на тлі грубих мисливців, готових до кровопролиття, засобом народнопоетичних порівнянь «стрімка тополя/коренасті дуби». Згодом портретний опис дівчини увиразнюється оцінкою і враженням від неї інших героїв, так оповідач констатує: «От дівчина! Тій не жаль би бути мужем. І певно, ліпший з неї був би муж, ніж її батько» [2, с. 10]. Проте, розвиваючи портретну систему, всупереч нагнітання маскулітності в описі, автор «реабілітовує» жіночність героїні подальшим вимальовуванням вродливої юнки, здатної до фемінної участі: «Але попри все те Мирослава ніколи не переставала бути женщиною: ніжною, доброю, з живим чуттям і стидливим лицем, а все те лучилось в ній у таку дивну, чаруючу гармонію, що хто раз бачив її, чув її мову, – той довіку не міг забути її лица, її ходу, її голосу, – тому вони пригадувалися живо і виразно в найкращих хвилях його життя, так, як весна навіть старому старцеві пригадує його молоду любов» [2, с. 10]. Метафора «весна» має в цьому контексті іманентне значення молодості, відновлення, природної спокуси. Тобто митець вдається до ідеалізації героїні в новаторській манері контрастного зображення задля акцентації на ключовому, найголовнішому, пріоритетному.

У такому ж народнопоетичному ключі вимальовується й портрет її батька Тугара Вовка. До того ж у портретуванні вже відчутна авторська позиція – застережливе ставлення до героя-антипода з оцінювальним ефектом в палітрі опису зовнішності: «Тугар Вовк був мужчина, як дуб. Плечистий, підсакуватий, з грубими обрисами лица і грубим чорним волоссям, він і сам подобав на одного з тих злощих тухольських медведів, яких їхав воювати» [2, с. 12]. Прикметно, що в портретній характеристиці важливу роль відіграє ім'я героя, адже фокус нарації в тексті, відповідно до процесу образотворення, зміщується в опозиційно-підсилювальну роль оповідача. Оповідь набуває суб'єктно-залежного характеру. На думку літературознавиці Л. Мацевко-Бекерської, інтенція наратора «має всі ознаки “вторинної моделюючої системи”, створений за певними канонами та правилами, наратор починає функціонувати як самодостатній організм із властивими для нього важелями переконання реципієнта» [3, с. 49].

Вовк, за фольклорною традицією, звір хижий, підступний, здатний до зради і кровопролиття. Водночас авторська свідомість алегоричною асоціацією спроектує сприйняття у порівняння героя з ведмедем – грубою, жорстокою силою, що превалює над справедливістю і добром. Тож, наративна роль портретного опису полягає у фокусуванні нарації від реалістичного портретування у розкриття алегорично-символічної наповненості вимальовування зовнішності персонажа та згущування оцінювальної позиції оповідача й віддзеркалення цієї оцінки на авторській програмі текстотворення.

Романтичного гатунку видається й портрет молодого «тухольського провідника, гірняка» Максима Беркута – сина «тухольського бесідника Захара»: «Максим Беркут усюди був однаковий, спокійний, свобідний в рухах і словах, мов рівний серед рівних. Товариші поводилися з ним так само як він з ними, свобідно, несилавано, сміялись і жартували з ним, а проте виповнювали його розкази точно, швидко і так весело та радо, немов і самі без розказу були би в тій хвилі зробили те саме» [2, с. 21]. Описовий елемент оповіді дещо лаконічний у відтворенні власне портретних деталей, зате вектор портретування зосереджений на формуванні психологічного обриса героя: він має міцний характерний стрижень, авторитетний

серед товаришів, стабільно сильний у своїх життєвих принципах. Ампліфікується психологічний фокус портретування ще й враженням Мирослави від Максима: «Мирослава, коли він переходив коло неї, і хоч багато досі видала вона молодців і сильних, і сміливих, але такого, як Максим, що сполучав би в собі всі прикмети сильного робітника, рицаря і начальника, – такого їй досі не траплялося бачити» [2, с. 23]. Оповідний ефект ідеалізації героя відповідає романтичній естетиці: герой фізично й морально сильний, привабливий зовнішньо, характер показово довершений, герой здатний до справжнього кохання. Справедливо вказує М. Ільницький на містичному складникові поеми митця: «Франко прагнув сягнути поза рамки реального, у сферу містичного, що єднає індивідуальну свідомість із непізнаним, космічним» [4, с. 134].

Можемо стверджувати, що портретування у творчій лабораторії Франка, безперечно, містить власне авторську емоційну тональність. Через підбір портретних деталей, народнопоетичних епітетів та порівнянь створюється особливий оповідний ефект, що апелює до романтичної ідеалізації й своєрідного національно-патріотичного пієтету. Реципієнт не просто уявляє зовнішність персонажа, а й відчуває художній світ авторського мислення, де образотворення позитивного персонажа відбувається крізь призму захоплення, ідеалізації, романтизації. Таким чином портрет стає способом перетворення буденного на піднесене, зокрема типове обличчя у творі може набути рис божественної краси, проста постава – благородної гідності, а погляд – екзистенційної глибини. Така романтизація, властива манері Івана Франка у повісті «Захар Беркут», створює особливу естетичну роль для оповідної структури твору, наділяє наратив особливою ознакою текстотворення. З цього приводу переконливим є М. Легкий: «У «Захарі Беркуті» складові батальних сцен викликають у читачів враження живої присутності у змодельованих сутичках, зокрема в епізоді штурму монголами тухлянської гори» [5, с. 205].

В авторській палітрі портретування особливу роль відіграє відповідність величній зовнішності персонажа його багатому внутрішньому світові. Така модель портретування застосовується в описі Захара Беркута – старійшини тухольської громади, згадка про якого у тухольців викликала особливе захоплення мудрістю і досвідченим розумом. З епічним розмахом вимальовує автор портрет мудреця: «Захар Беркут – се був сивий, як голуб, звиш 90-літній старець, найстарший віком у цілій тухольській громаді. Батько вісьмох синів, із яких три сиділи вже разом із ним між старцями, а наймолодший Максим, мов здоровий дубчак між явориною, визначався між усім тухольським парубоцтвом. Високий ростом, поважний поставою, строгий лицем, багатий досвідом життя й знанням людей та обставин, Захар Беркут був правдивим образом тих давніх патріархів, батьків і провідників цілого народу, про яких говорять нам тисячолітні пісні та перекази. Незважаючи на глибоку старість, Захар Беркут був ще сильний і кремезний» [2, с. 72]. З-поміж інших головних героїв портретний опис Захара Беркута особливо розлогий і розгалужений. Не «скуписься» авторська уява в засобах творення портретної характеристики цього персонажа: фольклорне порівняння з сивим голубом (данина вікові героя), високий зріст, що, за народною уявою, асоціюється зі значним рівнем громадянської ваги в колективі, статус поважного старійшини, що підсилюється ще й 8-ма синами, які досягли теж в громаді високої поваги й авторитету, зіставлення

з патріархом, асоціація з ватажком цілого народу, «про яких говорять нам тисячолітні пісні та перекази» (гіперболізація доблесті та слави народного провідника); знов-таки високий рівень використання романтичних рис оповіді, що вже демонструвався на портретах інших персонажів.

Градаційний характер виписування найкращих людських рис через портретні деталі ідеалізованого гатунку довершує портретний опис в дусі монументалізму й величі. Описовий елемент оповіді побудований за принципом романтичного портрета-характеристики: фізична міць мудрого Захара Беркута корелює з його духовною силою. Деталі зовнішності стають метафорою внутрішньої стійкості. Автор використовує прикметники з яскраво вираженою позитивною конотацією («сильний», «кремезний», «високий», «найстаріший»), що створюють образ ідеального народного лідера.

У поезії портретування образу ворога превалює контрастність в авторській парадигмі описових засобів: «...один із начальників монгольських, мужчина величезного росту й геркулесової будови тіла, з лицем темно-оливкової барви, одітий у шкіру степового тигра, що все разом аж надто свідчило про його походження з туркоманського племені. Се був страшний безтямно-сміливий і кровожадний войовник, Бурунда-бегадир... Монгольські загони, які він провадив, лишали по собі найстрашнішу руїну, найбільше число трупів, найширшу ріку пожеж» [2, с. 84]. Романтична антитеза зображення позитивного й негативного в описі зовнішності героя виявляється через кольористику («темно-оливкове» обличчя як протилежність білому обличчю Мирослави) та характеристику погляду (хижі очі замість палких у Максима або ніжних у Мирослави). «Темний вогонь» в очах Бурунди протиставляється світлу в очах позитивних персонажів.

Доцільно стверджувати, що романтичний характер портретів персонажів повісті виявляється в певних поетикальних аспектах: ідеалізації позитивних героїв, контрастності зображення негативних персонажів, портретній символічності (портретні деталі набувають символічного значення), емоційності відтворення (описи апелюють до почуттів читача, викликаючи співчуття до героїв і огиду до ворогів) та наративної функційності (портретні описи виконують низку важливих наративних функцій, які забезпечують цілісність художнього світу твору та ефективність його ідейного впливу).

Літературні портрети в повісті І. Франка, вочевидь, не втрачають і основних «класичних» функцій, зокрема портрет в аналізованому творі є основним засобом первинної характеристики персонажа. Уже під час появи героя на сторінках повісті читач отримує вичерпну інформацію про його характер й манеру поведінки. Зовнішність стає «провідником» у внутрішній світ: кремезна постать Захара свідчить про його силу духу, палкі очі Максима – про пристрасність природи, ніжні очі Мирослави – про приховану за войовничою поставою жіночність. Така кореляція зовнішнього й внутрішнього відповідає романтичній настанові на гармонію форми та змісту в історичній повісті.

У Франковій повісті портретні описи не є просто статичними вставками, вони органічно вплетені в сюжетну тканину. Контраст між портретами захисників Тухлі та монгольських завойовників формує гострий конфлікт, створює динамічне сюжетне напруження, передбачає майбутнє протистояння. Портрет Бурунди з його «хижими очима» наративно проектує

його підступні дії. Зовнішня краса Мирослави мотивує лінію кохання з Максимом.

Водночас через портрети Франко транслює основну ідею повісті – протиставлення вільнолюбного українського народу агресивним завойовникам. Портрети стають засобом творення національного міфу про героїчне минуле. Ідеалізація зовнішності українських персонажів (високий зріст, сила, краса) протиставляється негативним характеристикам ворогів (жовте обличчя, хижий погляд). Ця опозиція має чітке ідеологічне спрямування – імператив визвольного потенціалу власного народу. Доречним є коментар М. Гірняк про патріотичний стрижень прози І. Франка: «Однією з найважливіших і найбільш помітних у художній прозі Івана Франка є національно-ідеологічна проблематика» [6, с. 23].

Прикметно, що літературний портрет формує емоційне ставлення читача до персонажа ще до того, як той здійснить будь-які вчинки. Позитивні конотації в описах Захара, Максима та Мирослави викликають симпатію, негативні в портреті Бурунди – антипатію. Таким чином портрет стає інструментом впливу на читацьке сприйняття, спрямовуючи його в потрібне авторів русло.

Так, портретні деталі набувають символічного значення, що виходить за межі конкретного персонажа. Сива голова Захара – символ народної мудрості, накопиченої поколіннями. Завзята сила Максима – символ молодого наснаги й волі, що йде на зміну старому, заскоружлому. Милovidність Мирослави – символ чистоти й незайманості української душі. Жорстокий хижий погляд Бурунди – символ ворожості, загрози поневолення.

Важливо зазначити, що романтичний характер творення портретів відповідає жанровій природі повісті як романтичного історичного твору. Ідеалізація героїв, контрастність характеристик, символізм деталей – усе це ознаки романтичної поетики, що також визначають і стильову приналежність твору.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Отже, літературний портрет у повісті Івана Франка «Захар Беркут» є багатofункційним нарративним елементом, що відіграє ключову роль у художній організації твору. Портрети героїв слугують важливими композиційними й нарративними маркерами, вони концентруються в ключових вузлах нарративу: представлення героїв, актуалізація певних вчинків персонажів, підсилення пафосу твору. Портретні описи також дотичні до створення ритму оповіді, вклинюючись певними портретними замальовками в найбільш динамічний момент сюжету й сприяючи мобільності нарації.

Досліджені літературні портрети мають виразний романтичний характер, що виявляється в ідеалізації позитивних героїв, контрастному протиставленні добра і зла, символічності деталей та емоційності описів.

У повісті «Захар Беркут» літературний портрет виконує комплекс художніх функцій, що забезпечують і конструктивну роль в організації нарративу: характерологічну (розкриття внутрішнього світу персонажа через зовнішні ознаки); сюжетотвірну (підготовка конфліктів, мотивація вчинків); ідеологічну (творення національного героїчного міфу); емоційно-оцінну (формування читацького ставлення до персонажів); символічну (надання портретним деталям символічного значення); композиційну (організація структури твору); жанротвірну (маркування романтичної специфіки твору). Ці функції

діють не ізольовано, а у взаємозв'язку, створюючи цілісну нарративну систему, в якій портрет є одним із ключових механізмів творення художнього світу та реалізації авторського задуму.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в компаративному аналізі портретних описів у різних історичних повістях Івана Франка, а також у вивченні еволюції портретної техніки письменника від романтичних до модерністичних творів.

Література:

1. Резніченко Ю. Художній образ наратора-письменника в нарративних моделях сучасної української повісті. *Східнослов'янська філологія: Від Нестора до сьогодення: матеріали VII Міжнародної наукової конференції* (Бахмут, 26 березня 2020). Бахмут : Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. С. 183–196. URL : https://edu.forlan.org.ua/doc/konf/SSF_2020.pdf (дата звернення: 25.01.2026).
2. Франко І. Захар Беркут : повість. Харків : Фоліо, 2017. 252 с.
3. Мацевко-Бекерська Л. Типологія наратора: комунікативні аспекти художнього дискурсу. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: збірник наукових праць*. 2011. №4(8). С. 47–59.
4. Ільницький М. Поруч ішли два велетні – Білий і Чорний: міфологічна основа оповідання Івана Франка «Як Юра Шикманюк брів Черемош». *Слово і час*. 2017. № 7. С. 36–42. URL : <https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/70> (дата звернення: 02.02.2026)
5. Легкий М. Проза Івана Франка: поетика, естетика, рецепція в критичі : монографія / науковий редактор Євген Нахлік ; ДУ «Інститут Івана Франка НАН України» ; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2021. 608 с. URL : <https://drive.google.com/file/d/1bsYToAwoZW5G11gnYWa0iD5hMKW-1fN4/view> (дата звернення: 11.02.2026)
6. Гірняк М. Інтелектуальний код художньої прози Івана Франка: вимір проблематики. *Studia methodologica*. 2023. Вип. 55. С. 20–38. DOI: 10.32782/2307-1222.2023-55

Bandura T. Narrative functionality of the literary portrait in I. Franko's story «Zakhar Berkut»

Summary. The article examines the literary portrait and its narrative functionality in I. Franko's story «Zakhar Berkut». It is noted that a literary portrait in a literary work, in addition to the role of an exponent of the character and inner world of the hero already defined by literary and critical opinion, is also one of the individual and authorial means of amplifying the artistic narrative. At the same time, the portrait description reveals a certain angle of artistic appreciation and forms the concept of the author's intention, thus organizing the portrait as an element of the narrative structure. It is also a form of narrative description that focuses on the character, his external characteristics, behavior, language, psycho-emotional state, reaction to the environment and peculiarities of his perception. The attention is focused on the fact that in the historical story «Zakhar Berkut» I. Franko skillfully individualizes the portraits of the heroes, especially romanticizing them, and sometimes idealizing them by means of exaggeration, which affects the narrative organization of the story, expanding the potential of the portrait as an extra-plot element of the work's architecture.

It was determined that the romantic nature of the portraits of characters in the story is manifested in certain poetic aspects: idealization of positive heroes, contrast of the image of negative characters, portrait symbolism (portrait details acquire symbolic meaning, emotionality of reproduction (descriptions appeal to the reader's feelings, evoking sympathy for heroes and disgust for enemies) and narrative functionality (portrait descriptions

perform a number of important narrative functions that ensure the integrity of the artistic the world of the work and the effectiveness of its ideological influence). It is argued that the portraits of the heroes serve as important compositional and narrative markers, they are concentrated in the key nodes of the narrative: the presentation of the heroes, the actualization of certain actions of the characters, to strengthen the ideological impact of the work. Portrait descriptions are also tangential to the creation of narrative rhythm, wedged with certain portrait sketches into the most dynamic movement of the plot and mobility of the narrative.

It is proved that in the story «Zakhar Berkut» the literary portrait performs a set of artistic functions that act as factors and factors in the construction of the narrative: characterological (revelation of the inner world of the character through external signs); plot-creating (preparation of conflicts, motivation of actions); ideological (creating a national heroic

myth); symbolic (giving portrait details a symbolic meaning); compositional (organization of the structure of the work); genre-creative (marking of the romantic specificity of the work). These functions do not act in isolation, but in a relationship, creating a coherent narrative system in which the portrait is one of the key mechanisms of creating an artistic world and realizing the author's intention.

Key words: literary portrait, narrative, romanticism, functionality, portrait detail.

Дата першого надходження статті до
видання: 13.02.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 12.03.2026

Дата публікації (оприлюднення)
статті: 29.04.2026